

Asia: VN/31603/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Silta-Valmennusyhdistys kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten strategiaksi vuosille 2026-2030. Silta-Valmennusyhdistys on yhteiskunnallinen yritys, joka pyrkii edistämään yhteiskunnassa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien nuorten ja aikuisten tilannetta. Silta-Valmennusyhdistys tuottaa erilaisia osallisuutta, osaamista ja työllistymistä edistäviä palveluita ja tekee laajaa kehittämistoimintaa samoista teemoista. Silta-Valmennusyhdistys toimii myös Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus YYO:n toiminnasta vastaavan, ESR+-rahoitteen ”Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen” -ryhmähankkeen (2023-2027) hallinnoijana.

Pidämme erittäin hyvänä sitä, että strategia päivitetään huomioimaan Euroopan Unionin yhteisötalouden suunnitelma ja sitä koskeva EU neuvoston suosituksen tavoitteet. Strategian laajentamista koskemaan koko yhteisötaloutta pidämme myös tarkoituksenmukaisena, vaikka tämä näyttääkin vielä vaativan kokonaiskuvan ja käsitteiden määrittelyn tarkentamista. Yhteisötaloudella on merkittävä ja monipuolinen vaikutus yhteiskunnan ja sen eri osa-alueiden kehitykselle. Yhteisötalouden toimijat, mukaan luettuna yhteiskunnalliset yritykset, tukevat niin ihmisten, lähiyhteisöjen kuin koko yhteiskunnankin kriisinkestävyyttä tuottaen osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä resilienssiä.

On erittäin hyvä, että strategiassa huomioidaan teemaan liittyvät tai sitä leikkaavat muut ohjelmat laajasti (valtioneuvoston linjaukset kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä, Terveiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen 2030 periaatepäätös osallisuuden vahvistamisesta, kansallisen työelämän kehittämisstrategia sekä maakuntaohjelmat). Kun yhteiskunnalliset yritykset on nyt huomioitu myös Valtioneuvoston periaatepäätöksessä yrittäjyydestä (2024), on yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehitystä mahdollista lähteä edistämään osana yhteiskunnan kokonaistarpeita.

Usein esille nostettu kysymys yhteiskunnallisten yritysten erityisestä lainsäädännöstä on haastava ja suuri kokonaisuus. Kansainvälisesti löytyy esimerkkejä toimivista lainsäädännöllisistä malleista, emmekä sulje pois sitä vaihtoehtoa, että myös tämä mahdollisuus edistää yhteiskunnallista yrittäjyyttä arvioidaan tarkasti. Koemme kuitenkin, että ennen siihen ryhtymistä olisi tärkeä selvittää ja hyödyntää nykyisten lakien ja EU-säädösten antamat mahdollisuudet yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytysten kehittämiseksi täysimittaisesti. Tämä koskee erityisesti valtiontukea ja siinä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen (SGEI) ja ryhmäpoikkeusasetuksen (GBER) säännösten tarkastelua, mutta myös julkisia hankintoja ja siihen sovellettavia sosiaalisia kriteereitä.

Kaksi strategialuonnoksessa esitettyä tavoitetta, eli yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytysten ja kasvun edistäminen rahoitusmahdollisuuksien kautta ja yhteiskunnallisten innovaatioiden huomioiminen innovaatiopolitiikassa kaikilla tasoilla ovat erittäin tärkeitä ja kannatettavia.

Yksi välillä hankalasti hahmotettava asia on yhteiskunnallisten yritysten toteuttama työllistäminen. Työhön integroivat yhteiskunnalliset yritykset ovat niitä, joilla ainakin yksi toiminnan keskeisistä tavoitteista on työmarkkinoilta syrjäytyvien henkilöiden tukeminen työllistymisessä. Suomessa tämä tarkoittaa pääosin työllistämistä edistävien ja osaamista kehittävien palvelujen tarjoamista, kun monessa muussa maassa kyse on työpaikkojen luomisesta ja tarjoamisesta. Edellä mainitun valtiontukea koskevan tarkastelun ohella olisi tältä osin hyvä tarkastella työllisyyspolitiikkaa laajemminkin ja pohtia, miten saataisiin ihmisiä selvästi nykyistä paremmin kiinnittymään palvelujen sijasta työpaikkoihin.

Yhteiskunnalliset yritykset työllistävät jo nyt merkittävän määrän ihmisiä, mutta yritystoiminnan laajenemisen ja työllistämisen potentiaali on huomattavasti nykyistä suurempi. Potentiaalın ja sen saavuttamiseksi vaadittavien toimien osalta on toimialakohtainen tarkastelu strategiassa esillä, mutta tässä tarvitaan ymmärrettävästi vielä paljon lisätyötä. Kesällä 2025 käynnistyneessä WISESHIFT-tutkimushankkeessa (Horisontti, 2025-2029) nostetaan esille kolme työhön integroiville yhteiskunnallisille yrityksille tärkeää kasvualaa eli kiertotalous, maatalous- ja elintarviketeollisuus sekä hoiva. Näiden lisäksi kannattaisi matkailu- ja ravitsemusala nostaa tarkasteluun.

Kokonaisuudessaan näemme, että strategian luonnos antaa hyvän pohjan jatkotyölle. Painotamme kuitenkin, että strategia on luonteeltaan varsin yleinen ja vaatii ehdottomasti konkreettisen toimenpideohjelman luomisen. Ohjelma, yhdessä strategiassa esitetyn yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen vakiinnuttamisen ja sille luotavan poikkihallinnollisen ohjausmallin kanssa mahdollistaa tavoitteellisen ja tuloksellisen etenemisen. Toimenpideohjelma tukee myös yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten ja niiden tarjoamien osaamisen, osallisuuden ja työllistämisen palvelujen sekä innovaatiotoiminnan tunnettuuden parantamista.

Lindberg Jukka
Silta-Valmennusyhdistys ry